

Byla C-164/23**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį santrauka****Gavimo data:**

2023 m. kovo 16 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Szegedi Törvényszék (Segedo teismas, Vengrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. kovo 14 d.

Pareiškėja:

VOLÁNBUSZ Zrt.

Kita administracinio proceso šalis:

Bács-Kiskun Vármegyei Kormányhivatal (Bač Kiškūno provincijos administracijos tarnyba, Vengrija)

Pagrindinės bylos dalykas

Laiko, kurį profesionalūs autobusų vairuotojai praleido kelionėje nuo namų iki išorinių autobusų depų ir nuo jų iki namų, priskyrimas prie darbo laiko

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Dalykas: Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 561/2006 9 straipsnio 3 dalies aiškinimas

Teisinis pagrindas: SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1. Ar [Reglamento Nr. 561/2006] 9 straipsnio 3 dalyje esančią sąvoka „darbdavio veiklos centras, kuriame vairuotojas paprastai būna“ gali būti aiškinama kaip konkreti vairuotojo paslaugų teikimo vieta, t. y. keleivinio kelių

transporto įmonės patalpos arba automobilių stovėjimo aikštelė, arba kita geografinė vieta, iš kurios jis, vykdydamas įprastas savo funkcijas ir neturėdamas pareigos vykdyti ypatingų darbdavio užduočių, reguliariai išvyksta į reisą ir į kurią jam pasibaigus grįžta?

2. Ar vertinant, ar tam tikra vieta yra „darbdavio veiklos centras, kuriame vairuotojas paprastai būna“, kaip tai suprantama pagal [Reglamento Nr. 561/2006] 9 straipsnio 3 dalį, svarbu, kad toje vietoje būtų įrengtos tinkamos patalpos (pavyzdžiui, higienos ir sveikatingumo patalpos, poilsio zona)?

3. Ar vertinant, ar tam tikra vieta yra darbdavio „veiklos centras, kuriame vairuotojas paprastai būna“, kaip tai suprantama pagal [Reglamento Nr. 561/2006] 9 straipsnio 3 dalį, svarbu, kad šių konkrečių centrų vieta darbuotojams (vairuotojams) būtų paranki, kad bet kuriuo atveju ji būtų arčiau jų namų nei prekybos registre įregistruotos įmonės padaliniai ir filialai, ir vairuotojų atvykimo į ją trukmė būtų trumpesnė, palyginti su ta, kurios reikia siekiant pradėti ir baigti darbą tuose įmonės padaliniuose ar filialuose?

4. Jeigu „darbdavio veiklos centras, kuriame vairuotojas paprastai būna“, kaip tai suprantama pagal [Reglamento Nr. 561/2006] 9 straipsnio 3 dalį, negali būti apibrėžta kaip konkreti vairuotojo paslaugų teikimo vieta, t. y. keleivinio kelių transporto įmonės patalpos arba autobusų stovėjimo aikštelė, arba kita geografinė vieta, iš kurios pradedamas maršrutas, iš kurios jis, vykdydamas įprastas savo funkcijas ir neturėdamas pareigos vykdyti ypatingų darbdavio užduočių, reguliariai išvyksta į reisą ir į kurią jam pasibaigus grįžta, ar [Reglamento Nr. 561/2006] esančios sąvokos apibrėžimą reikia laikyti nuostata dėl darbo sąlygų, dėl kurios sektoriaus darbdaviai ir darbuotojai kolektyvinėse derybose ar kitokiu būdu gali numatyti darbuotojams palankesnes nuostatas, atsižvelgiant į to paties reglamento 5 konstatuojamąją dalį?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 561/2006 dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo ir iš dalies keičiančio Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 3821/85 ir (EB) Nr. 2135/98 bei panaikinančio Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 3820/85 5 ir 17 konstatuojamosios dalys bei 1 straipsnis ir 9 straipsnio 3 dalis

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (2012 m. Įstatymas Nr. I, patvirtinantis darbo kodeksą; toliau – Darbo kodeksas).

86 straipsnio 3 dalies b punktas:

„Darbo laiku nelaikoma:

<...>

b) laiko trukmė, per kurią darbuotojas vyksta nuo nuolatinės gyvenamosios vietos arba gyvenamosios vietos iki faktinės darbo vietos ir nuo darbo vietos iki nuolatinės gyvenamosios vietos arba gyvenamosios vietos“.

134 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Darbdavys privalo vesti darbo laiko apskaitos registrą dėl:

a) įprastinio ir viršvalandinio darbo laiko;

<...>“

134 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Šiame registre turi būti įregistruota naujausia informacija dėl įprastinio ir viršvalandinio darbo laiko pradžios ir pabaigos, taip pat budėjimo laikotarpiai.“

204 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybiniais darbdaviais <...> laikomos komercinės bendrovės, kuriose valstybė <...> turi kontrolinį akcijų paketą.“

Pareiškėjos ir darbuotojų profesinės sąjungos sudarytos kolektyvinės sutarties 4.7.1 punkto 2 papunktyje nustatyta:

„<...> konkreti vieta, kurioje yra vairuotojo paslaugų teikimo vieta, t. y. keleivinio kelių transporto įmonės patalpos arba automobilių stovėjimo aikštelė, arba kita geografinė vieta, iš kurios jis, vykdydamas įprastas savo funkcijas ir neturėdamas pareigos vykdyti ypatingų darbdavio užduočių, reguliariai išvyksta į reisą ir į kurią jam pasibaigus grįžta“.

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Pareiškėja yra pagal Vengrijos teisę įsteigta privati biržoje nekotiruojama akcinė bendrovė (*zártkörűen működő részvénytársaság*), kuri užsiima keleivių vežimu autobusais Vengrijos teritorijoje ir veža keleivius tiek reisais, viršijančiais 50 kilometrų, tiek reisais, neviršijančiais 50 kilometrų. Kai kurios pareiškėjos veiklai reikalingos transporto priemonės laikomos ne jos padalinyje ar filialuose, o išoriniuose autobusų depuose. Pareiškėja šiuos autobusų depus išdėstė taip, kad jie būtų arčiau autobuso vairuotojų, teikiančių paslaugas su ta konkrečia transporto priemone, namų, palyginti su įmonės padalinio ar atitinkamo filialo vieta. Tokiu būdu atitinkami vairuotojai vykdomi nuo namų iki transporto priemonės ir nuo jos iki namų sugaišta mažiau laiko, negu sugaištų vykdomi iki įmonės padalinio ar filialo ar nuo jų. Vis dėlto tokiuose depuose nėra jokių vairuotojams prieinamų patalpų (pavyzdžiui, higienos ir sveikatingumo patalpų, poilsio zonos).

- 2 Kai kurie pareiškėjos autobusų vairuotojais įdarbinti darbuotojai, vykdydami savo įprastas pareigas, paprastai teikia savo paslaugas su darbu atlikti reikalinga transporto priemone pagal darbdavio nurodymus išvykdami iš pareiškėjos nurodyto išorinio autobusų depo ir, baigę teikti paslaugas, grįždami į jį.
- 3 Kad atvyktų iki darbo vietos ir iš jos išvyktų vairuotojai naudoja nuosavas transporto priemones, kurioms netaikomas Reglamentas Nr. 561/2006, o šių kelionių laikas neįskaitomas į darbo laiką, todėl darbuotojams už jį nemokama.
- 4 Institucija, kita administracinio proceso šalis keliose pareiškėjos darbo vietose atliko patikrinimus. Šiuose patikrinimuose ji tikrino, ar pareiškėja 2022 m. kovo mėn. laikėsi Reglamento Nr. 561/2006 9 straipsnio 3 dalies nuostatų dėl autobusų vairuotojų, dirbančių visą darbo dieną. Remdamasi šia nuostata, kita administracinio proceso šalis vairuotojų kelionių nuo namų iki išorinių autobusų depų ir nuo jų iki namų laiką priskyrė prie „kitų darbų“, kaip tai suprantama pagal to paties reglamento 4 straipsnio e punktą.
- 5 Kita administracinio proceso šalis nustatė, kad patikrinimo laikotarpiu pareiškėja 67 darbuotojams šio laiko neįrašė kaip darbo laiko, taip pažeisdama Darbo kodekso nuostatą dėl darbdavio pareigos vesti registrą, ir paskyrė šiam darbdaviui nuobaudą – įspėjimą.
- 6 Pareiškėja pateikė skundą dėl kitos administracinio proceso šalies sprendimo, prašydama jį panaikinti.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 7 Pareiškėjos nuomone, Reglamento Nr. 561/2006 9 straipsnio 3 dalis netaikoma, jeigu autobuso vairuotojas darbą su transporto priemone paprastai pradeda ne įmonės padalinyje ar filiale, o kitoje vietoje, iš kurios jis reguliariai pradeda darbą ir į kurią, baigęs darbą, grįžta. Kelionės laikas laikomas kitais darbais, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, tik tada, kai vairuotojas pradeda arba baigia darbą su autobusu kitoje nei įprasta vietoje.
- 8 Pareiškėja tvirtina, kad išoriniai autobusų depai yra išdėstyti atsižvelgiant į individualius autobusų vairuotojų pageidavimus, kad kelionė nuo namų iki darbo vietos ir nuo darbo vietos iki namų truktų kuo trumpiau. Profesinė sąjunga, atsižvelgdama į darbuotojų interesus, pritarė šiai praktikai ir palaikė ją derybose dėl kolektyvinės sutarties.
- 9 Pareiškėjos teigimu, remiantis Reglamento Nr. 561/2006 formuluote anglų kalba, žodžių junginį „where the driver is normally based“ galima aiškinti kaip „kurioje vairuotojas paprastai būna“, o sąvoką „veiklos centras“ reikia aiškinti plačiau nei įmonės padalinys (angl. k. *establishment*) ar filialas (angl. k. *branch*).
- 10 Galiausiai pareiškėja tvirtina, kad vienodo požiūrio reikalavimas buvo šiurkščiai pažeistas tų darbuotojų, kurie pradeda arba baigia darbą su transporto priemone

darbdavio įmonės padalinyje ar jos filiale, nes jiems kelionės laikas neįrašomas į darbo laiką, ir tų darbuotojų, vairuojančių keleiviams vežti skirtas transporto priemones, kurių reisas neviršija 50 kilometrų, nes jie nepatenka į Reglamento Nr. 561/2006 taikymo sritį, nenaudai.

- 11 Kitos administracinio proceso šalies nuomone, vairuotojas, vykstantis į konkrečią vietą, kuri nėra darbdavio veiklos centras ir kurią jam nurodė darbdavys kaip transporto priemonės su tachografu stovėjimo vietą, vykdo savo darbdaviui duotą įsipareigojimą ir todėl negali laisvai disponuoti savo laiku. Bet koks laikas, kurį vairuotojas praleidžia vairuodamas transporto priemonę, nepatenkančią į Reglamento Nr. 561/2006 taikymo sritį, iki vietos, kuri nėra nei vairuotojo namai, nei darbdavio veiklos centras, arba nuo jos, ir kurioje vairuotojas turi paimti arba palikti transporto priemonę, patenkančią į šio reglamento taikymo sritį, turi būti laikomas „kitais darbais“.
- 12 Kita administracinio proceso šalis teigia, kad Teisingumo Teismas byloje *Smit Reizen* (C-124/09, EU:C:2010:238) sąvoką „veiklos centras“ vartojo kartu su sąvoka „patalpos“, o keli pareiškėjos išoriniai autobusų depai tėra automobilių stovėjimo aikštelės, kurių negalima laikyti patalpomis. Be to, kita administracinio proceso šalis mano, kad tiek Komisijos sudarytos darbo grupės „2 rekomendacija“ (https://transport.ec.europa.eu/system/files/2021-11/guidance_2_lt.pdf), tiek sprendime *Skills Motor Coaches ir kt.* (C-297/99, EU:C:2001:37) vartojama sąvoka „veiklos centras“ atitinka Reglamente Nr. 561/2006 vartojamą sąvoką „darbdavio veiklos centras“.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą aprašymas

- 13 Dėl pirmojo prejudicinio klausimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas sąvoką „veiklos centras“ analizavo sprendimuose *Smit Reizen* (C-124/09, EU:C:2010:238) ir *Skills Motor Coaches ir kt.* (C-297/99, EU:C:2001:37). Nors Teisingumo Teismas abu sprendimus priėmė kitomis teisinėmis aplinkybėmis nei nagrinėjamu atveju, tai, kas išdėstyta Sprendime *Smit Reizen*, gali pasitarnauti kaip Reglamento Nr. 561/2006 9 straipsnio 3 dalies aiškinimo pagrindas, nes skirtinguose reglamentuose esančias sąvokas galima nagrinėti vadovaujantis ta pačia logika.
- 14 Atsižvelgiant į Reglamento Nr. 561/2006 17 konstatuojamojoje dalyje nurodytus tikslus ir jo 1 straipsnį, taip pat būtina atsižvelgti į aspektus, susijusius su atitinkamu vairuotoju.
- 15 Šiems tikslams prieštarautų pernelyg platus žodžių junginio „darbdavio veiklos centras, kuriame vairuotojas paprastai būna“ aiškinimas, tačiau jo negalima tapatinti ir su registruotos buveinės sąvoka. Šis žodžių junginys turi apibrėžti vietą, iš kurios autobuso vairuotojas, vykdydamas įprastas savo funkcijas ir neturėdamas pareigos vykdyti ypatingų darbdavio užduočių, reguliariai išvyksta į reisą ir į kurią jam pasibaigus grįžta. Tokia konkreti centro vieta gali būti

keleivinio kelių transporto įmonės patalpos arba automobilių stovėjimo aikštelė, arba kita geografinė vieta, apibrėžta kaip reiso pradžios vieta.

- 16 Dėl antrojo prejudicinio klausimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad jeigu konkretus vairuotojas reguliariai pradeda darbą išvykdamas iš tos pačios išvykimo vietos ir, jam pasibaigus, grįžta į tą pačią vietą, kai, be to, ši vieta tam tikru būdu yra susijusi su darbdaviu, ji taip pat patenka į Reglamento Nr. 561/2006 9 straipsnio 3 dalies taikymo sritį, net jeigu joje nėra tinkamų patalpų.
- 17 Dėl trečiojo prejudicinio klausimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad konkrečių centrų vieta yra labai paranki vairuotojams. Reglamento Nr. 561/2006 17 konstatuojamojoje dalyje ir 1 straipsnyje minėtiems tikslams prieštarautų reikalavimas kaip darbo laiką įregistruoti laiką, praleistą vykstant iki išorinių autobusų depų, kuriuose laikomos transporto priemonės, ir nuo jų, nes tuomet tai prieštarautų keleivių vežimo paslaugas teikiančių įmonių interesams nuolatinius autobusų depus įrengti tokiose vietose, kur jų darbuotojai galėtų juos pasiekti per trumpesnę laiką.
- 18 Dėl ketvirtojo prejudicinio klausimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad net jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas, pareiškėja ir darbuotojų profesinė sąjunga, remdamosi Reglamento Nr. 561/2006 penktąja konstatuojamąja dalimi, turėjo teisę šio reglamento 9 straipsnio 3 dalyje nurodytą sąvoką apibrėžti kolektyvinėje sutartyje, nes ji yra darbuotojams palankesnė priemonė, susijusi su darbo sąlygomis.